

Osztályozás

Budapestre vonatkozó újságcikkek

725.091

Szerző:

Cím:

Forrás:

Idő

Személy

13p.
(Hely)1943 III. 7.
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(O)

Szent Imre-kertvárosban amely egymagasságban fekszik a Citadellával

A perifériáknak, a városrészeknek, a főváros körül elterülő földdaraboknak, területeknek is meg van írva a sorsuk, épp úgy, mint az embereké. Van, amelyik évtizedeken, emberöltőkön keresztül küzd nehéz sorsával s megmarad mégis sivár, elsüllyedt világnak, amelyen legjobb esetben nehéz, maró szagot árasztó ipartelepek, levegőt kormozó gyárak gyökereznek meg. A körülményeknek közrejátszása folytán van, amelyik hosszú időn keresztül, mint a bélyeget viseli magán fekvésének hátrányait s az egymás felé fordult, nagylapu, kopár tüzfalak, amelyek alatt ezek a vidékek meghuzódnak, mint ólomzsinó, vak tükrök állnak s ezekben a tükrökben nem mutatkozik meg a siker, a felkapaszkodás, a reményteljes jövő arca.

Vizont vannak területek, amelyeket egyik évről a másikra felkap a szerencse. Az utas, aki nagyobb időközökben tesz látogatást ezeken a vidékeken csodálkozva állapítja meg, hogy ott, ahol egy-két esztendővel ezelőtt alacsonyra nőtt kukoricaszárak lengetett a szél s varjak lépegettek a néptelen földeken, most gombamód kibújt villákat, házsorokat, széles, rendezett utcasorokat talál, drótkerítések mögött gyümölcsfa erdőt, ártézikutat, egy szédületes írámban fejlődő városrész szerencséjét szemlélheti.

Ez jár eszébe az utasnak, akivel az ötvenes villamos kidöcög a Szent István-kör-

ház elől. Mintha a hullámvasut hátán bukdosna a sárga beszkárt-kocsi, valami óriási hullámvasút taréján, ahol a hullámvölgyeket és hullámhegyeket a beépítetlen és beépített, az igyekvőbb és az elmaradottabb területek jelentik. A hullámvasút hasonlat még tovább is használható: amíg a végállomásig ér a villamos, a föld amelyen végighaladt, kétszer is behorpad meg felveti a hátát s a második hullámdomb tetejét olyan magasra emeli fel, amely egy szintben van a Citadellával.

Közben elmaradt Kispest, Pestszentlőrinc. A városok képe szürke, mintha kevesellnék még azt a napot, amely süti őket s amely nem tud több szint előcsalogatni arcbrükkre. Alacsony, földszintes házak zárt kis udvarok, néhol kipányvázott bádoggémények. A kispesti erdő sovány akácfái közt sem látni még egy lehelletnyi zöld foltot sem a csupa szürke faderekak között. Az élet pezsgését az a kis futballmérkőzés jelenti, amely ott zajlik le a villamossínekhez közel; két gyárcsapat rugja a labdát, piros és kék inges fiatal emberek mozognak alá-fel, nyilvánvalóan fokozottabb élénkséggel is, mint kellene, hogy ne fázzanak a csipős, márciusi szélben, amely a szabad mezők felől fúj. A nézősereg, amely a pálya szélén áll, gallérba huzott nyakkal kitart, áldozik az errefelé is népszerű sportnak.

Élet a „magaslati levegőn”

Az ötvenes végállomásánál, amikor a kalauz megfordítja a villamos ablakán a menettáblácskát s a vezető hátrafordítja az áramszedőt, már keréken ötven perccel mutat többet az óra, mint a Szent István kórháznál mutatott. Talán azért is adták az 50-es számot ennek a járatnak, tűnődik el az utas, aki azzal jött ki ide, hogy egy szemlélődéssel, hangulat- és tapasztalatgyűjtéssel teljes órát töltsön el itt a hullámdombra épült kertvárosban. Valóban első pillantásra látni, hogy jóval magasabban fekszik ez a hely, mint a főváros, akármelyik része. Mint az óriási méretű sánc lefutója úgy ereszkedik le a betonút Kispest feé. A levegő is tisztábbnak érződik, más a szaga is, mint volt a másik végállomáson, apró, fehér kis szikrákat csíhol benne a gyenge napsütés, amelyről az idevalósiak azt mondják, hogy „magaslati nap”. Beszéltünk később egy őslakóval, aki mindjárt példákkal is igazolta, hogy milyen gyogyerejű ez a levegő, egy öregasszonyt emlegetett, akiről az orvosok hetvenéves korában azzal mondtak le bent a városban, hogy nem él tovább egy esztendőnél s aki most már a nyolcvanadik esztendőjét tapossa a kertváros útjain s még mindig a legjobb egészségben. Azt is megemlíti minden ittlakó, el nem felejtkezne róla, hogy amikor még szokásos volt Szent István-napkor a tüzijáték a Citadellán s a háborus viszonyok nem oltották ki a színes látványt a Gellérthegy felett, a kertvárosiak úgy nézték ezt a parádét a kertjeikből, mintha a földről pattogtak volna fel a piros, sárga fényesikok a levegőbe. Ezek a villák szeretik a hegyre épült város szerepét játszani.

9086

Homokos, televény talaj ez, állapíthatja meg, aki azáltal is megtudja kóstolni a földet, hogy végiglépked rajta a cipője talpával. Parázs, erős föld, amelyben minden megterem, amit belevetnek. Néhány esztendővel ezelőtt — amint a beavatottak mesélik — nyolc-tíz-tizenöt pengőért „dobálták az ember után“ a telkek négyszögölét, most ujjal mutatják meg azt a háromszáz négyszögöles földdarabkát, amelyért kereken harmincezer pengőt fizetett ki a régi gazdának az új. Eddig ez a rekord, a százpengős négyszögölű parcella vételára. Három-, hatszáz négyszögöles kertek sorakoznak egymás mellé s majd csak valamennyin ott áll már a kis villa, a saját elképzelés szerint ráépített családi ház. Sarokra épített, kétfelé néző szöglet-ablakok, manzard-tetők, terraszok; egyik-másik villa már öregnek, réginek számít s amikor érdeklődni kezd valaki a születési éve iránt, kiderül, hogy mindössze tizesztendő s a stilus, amelyben épült csupán az árulója, hogy idősebb, mint a többiek.

Ahol szívügy a gyümölcsfa-nevelés

Egyikbe beülünk egy félórára. Az ablaküveg előtt gyümölcsfaágak rajza cikázik el, mint vöröshagyma, duzzadt erek, amelyeken egy-két hét még is kibujnak a rügyek. Tele a kert gyümölcsfával. Csupa hasznóhajtó, fiatal fa, barackok, szilvák, körték, csupa nemes alany. Ebben, a gyümölcsfa-termesztés nemes mesterségében valóban példaképpül állítható a kertváros Nagy-Budapest bármelyik más területe elé. A gyümölcsfa-nevelés itt valóban nemzetépítő feladat, cél, hivatás, túl azon, hogy időtöltésnek, pénztermő „babramunkának“ sem utolsó. A vendéglátók témakörét a gyümölcsfák ügye, problémái teszik ki nagyrésztben. A vendégek is a környéken élnek, a szomszédos villákból jöttek át, a közös téma összekapcsolja őket, mindig bőséges beszélgetésalkalom a számukra.

Amint megtudjuk, egymástól kapják az oltványokat, a nemes galyakat, egymástól tanulják el az oltás, a szemzés bevált fortélyait, egymásnak ajánlanak ügyeskező kertészbereket, akik a legnagyobb sikerrel művelik az oltás, a szemzés munkáját. Itt a tavasz, néhány hét még s teljes lendülettel megindulnak a kerti munkák.

Kertváros a szerencsés, a természettől sok előnyös tulajdonsággal megáldott vidék, amely azonban a sorstól kapott előnyöket a maga erejéből, a maga ügyességével, akaratával fejleszti tovább. Hosszú, széles, levegős utcákon megyünk végig. A villák előtt, a járda szélére ültetve fiatal diófák dereka fehérlik. Ez a fásítás legelőszorúbb, legokosabb módja: még díszfának sem ültetnek mást a villa lakói, mint hasznóhajtó, termő, termést ígérő csemetéket. Egy-két évtized s Szent Imre-kertváros lesz Budapest gyümölcsöskertje, ahol csak az utcákon megterem annyi dió, amennyi a fővárosunk lakosságának szükségletét kielégíti.

Kerékpáron nusz percnyre van ide a Duna. Addig is, amig megépül az odavezető út, a kertvárosiak törik a fejüket, miúgy oldják meg a nyári strand kérdését. Háron probléma foglalkoztatja őket, amint bennszülöttek elmondják, egyik a templomépítés kérdése, a másik a klubház s a harmadik a strandfürdő kérdése. Ha a város rész fejlődése továbbra is abban az ütemben halad, amelyben eddig s amellyel magamögött hagyott régibb, mélyebb gyökere vidékeket, ezeknek a problémáknak megoldása sem várhat már magára sokáig.

Mi a titka a városrészek, a perifériálérvényesülésének? Mi az, ami előrelendíti egyiket-másikat a fejlődés útján. Miér

maradnak hátra egyesek s ugyanakkor miért rugtatnak előre behozhatatlan előnyös mások? Mintha a földbe dugott facsemet is szivesebben nőne egyik helyen, mint másikon. Mintha drótszálon huznák kifelé a földből, sercegve nő egyik esztendőről a másikra. Mindezekben a kérdésekben elgondolkozhatik, aki végigsétál a kertváros utcajain s örülhet ennek az egészséges, tisztító törekvő városrésznak szerencsésén és boldogulásán.

Sz. M.